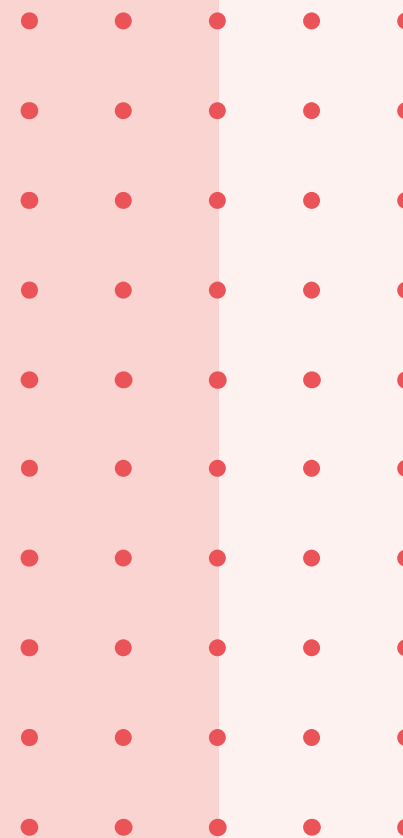

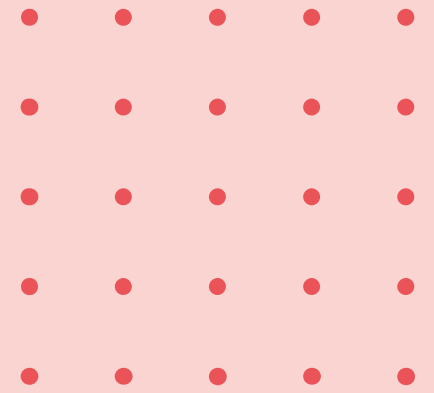

MAGENTA

Центар за образовање
и развој МАГЕНТА

„Спречавање корупције кроз оснаживање и умрежавање младих на регионалном нивоу“

01.

Основни појмови корупције
и механизми за спречавање
корупције

02.

Остваривање права на
доступност информација од
јавног значаја

Овај пројекат се финансира преко Агенције за спречавање корупције, а средствима из буџета Републике Србије. Сви ставови и мишљења изнети током трајања овог пројекта не представљају нужно и ставове Агенције за спречавање корупције.

Основни појмови корупције и механизми за спречавање корупције

МОДУЛ 1

Значај борбе против корупције

Борба против корупције на локалном и глобалном нивоу има огроман значај за очување правде и морала, као и за унапређење економског, социјалног и политичког развоја. Корупција омета дистрибуцију основних услуга и ствара атмосферу неповерења. На глобалном нивоу, успорава економски раст и изазива економске неједнакости.

Смањење корупције је кључно за изградњу одрживог и праведног друштва. Међународне организације активно подржавају иницијативе за смањење корупције. Борба против корупције је предуслов за постизање стабилног и праведног друштва и захтева сарадњу међу државама, институцијама и грађанима.

Дефиниција корупције према међународним стандардима

Корупција се дефинише као злоупотреба јавних овлашћења или позиције ради личне користи. Обухвата различите облике као што су подмићивање, преваре, злоупотреба власти и неетичке радње које нарушавају интегритет институција и јавних службеника.

Конвенција УН против корупције (2003) дефинише корупцију као чињење, прихватање или понуду било какве користи ради извршења или непоступања у обавезама. Конвенција Савета Европе о криминализовању корупције (1999) наводи да су акти корупције давање или примање незаконитих користи ради извршења или уздржавања од извршења неке радње.

Злоупотреба позиције

Јавни службеници користе своју позицију за личну корист.

Подмићивање

Давање или примање користи како би се утицало на одлуке.

Неправедна расподела

Корупција доводи до неправедне расподеле јавних ресурса.

Corruption

[kə-'rəp-shən]

Dishonest behavior
by those in positions
of power.

Активна и пасивна корупција

Активна корупција подразумева давање мита или других незаконитих користи у замену за повластицу. Пасивна корупција подразумева примање мита или злоупотребу положаја за личну добит. Обе врсте нарушавају праведност и ефикасност јавних институција.

Активна корупција

Особа даје мито за пословни уговор или фаворизован третман.

Пасивна корупција

Јавни службеник прима мито да би одлучивао у корист појединца.

Новчана корупција

Новчана корупција односи се на директно давање или примање новца као мито или награду за незаконито понашање. Може се јавити у облику подмићивања или преваре. Има директан економски утицај, јер доводи до неправедне расподеле ресурса и смањује економску ефикасност.

1 Подмићивање

Давање новца јавном службенику да одлучује у корист неке стране.

2 Превара

Добијање новца незаконито или путем обмана и лажних представљања.

Политичка корупција

Политичка корупција се јавља када политички актери злоупотребљавају свој положај и власт ради личне користи или остваривања политичких циљева. Може укључивати партократске интересе, манипулацију изборима и нереалне уговоре. Изузетно је опасна јер може довести до политичке нестабилности.

Партократски интереси

Политичари користе јавна средства за личну или партијску корист.

Манипулација изборима

Плаћање бирачима за гласове или подмићивање изборних комисија.

Нереални уговори

Политичари дају привилегије одређеним компанијама у замену за подршку.

Пословна корупција

Пословна корупција се односи на корупцију која укључује приватни сектор и пословне трансакције. Обухвата ситуације у којима компаније користе мито, превару или незаконите радње ради остваривања користи. Може довести до поремећаја конкуренције на тржишту.

Подмићивање за уговоре

Компанија подмићује јавне службенике да би добила пословне уговоре.

Фалсификовање података

Компаније манипулишу финансијским извештајима да би избегле порезе.

Погрешна расподела

Компаније врше незаконита улагања у замену за личне користи.

Корупција у јавним службама

Јавне службе

Неправедна расподела ресурса и подмићивање за услуге.

Здравство

Мито за медицинске услуге и фалсификовање докумената.

Образовање

Подмићивање за пријем и неквалификовани наставници.

Корупција у правосудном систему

Подмићивање

Судије и тужиоци примају мито, извртање правде.

Погрешни процеси

Благе казне за кривце, неправедне осуде за невине.

Неједнак третман

Повољнији третман за особе са везама.

Корупција у другим секторима

1

Безбедност

Полиција и војска примају мито, угрожавају безбедност.

2

Инфраструктура

Лош квалитет радова и прекомерни трошкови.

3

Јавне набавке

Уговори се додељују фирмама које дају мито.

Последице корупције

Корупција има дубоке и дугорочне последице по друштво. Њено присуство ослабљује институције, нарушава правду и повећава економске неједнакости. Борба против корупције је кључна за развој праведних и одрживих друштава.

1

Слабе институције

Корупција ослабљује институције и њихову способност да функционишу.

2

Нарушена правда

Корупција нарушава правду и праведност у друштву.

3

Економске неједнакости

Корупција повећава економске неједнакости и сиромаштво.

Анализа случајева корупције и надлежне институције

Корупција је глобални проблем са озбиљним последицама. Примери познатих случајева корупције на локалном и глобалном нивоу су бројни, а неки од њих су изазвали велики политички и друштвени преокрет. Корупција се може јавити у различитим облицима и у свим секторима: од политике, преко пословања, до јавних служби.

IM

Примери корупције на глобалном нивоу

Watergate (САД, 1972)

Политички скандал који је довео до оставке председника Никсона. Почео је шпијунирањем Демократске странке и укључивао поткупљивање и прикривање истраге.

Enron (САД, 2001)

Корпоративни скандал са рачуноводственим манипулацијама које су прикривале дугове и лажне профите. Инвеститори и запослени су изгубили уштеђевину.

Ови случајеви показују како корупција може да се манифестује у различитим облицима и секторима, од политике до пословања, са далекосежним последицама.

Корупција у спорту и фармацеутској индустрији

FIFA (Међународни спорт, 2015)

Више од 40 званичника оптужено за подмићивање и прање новца.
Председник FIFA поднео оставку.

Sackler Family and Purdue Pharma (САД, 2019)

Злоупотреба опијата, агресивно маркетингање лека ОхуContin, игнорисање опасности и подмићивање лекара.

Ови примери показују да корупција може да се прошири и на спорт и на здравство, са озбиљним последицама по друштво.

Корупција на државном нивоу и у политици

1

1MDB (Малезија, 2015)

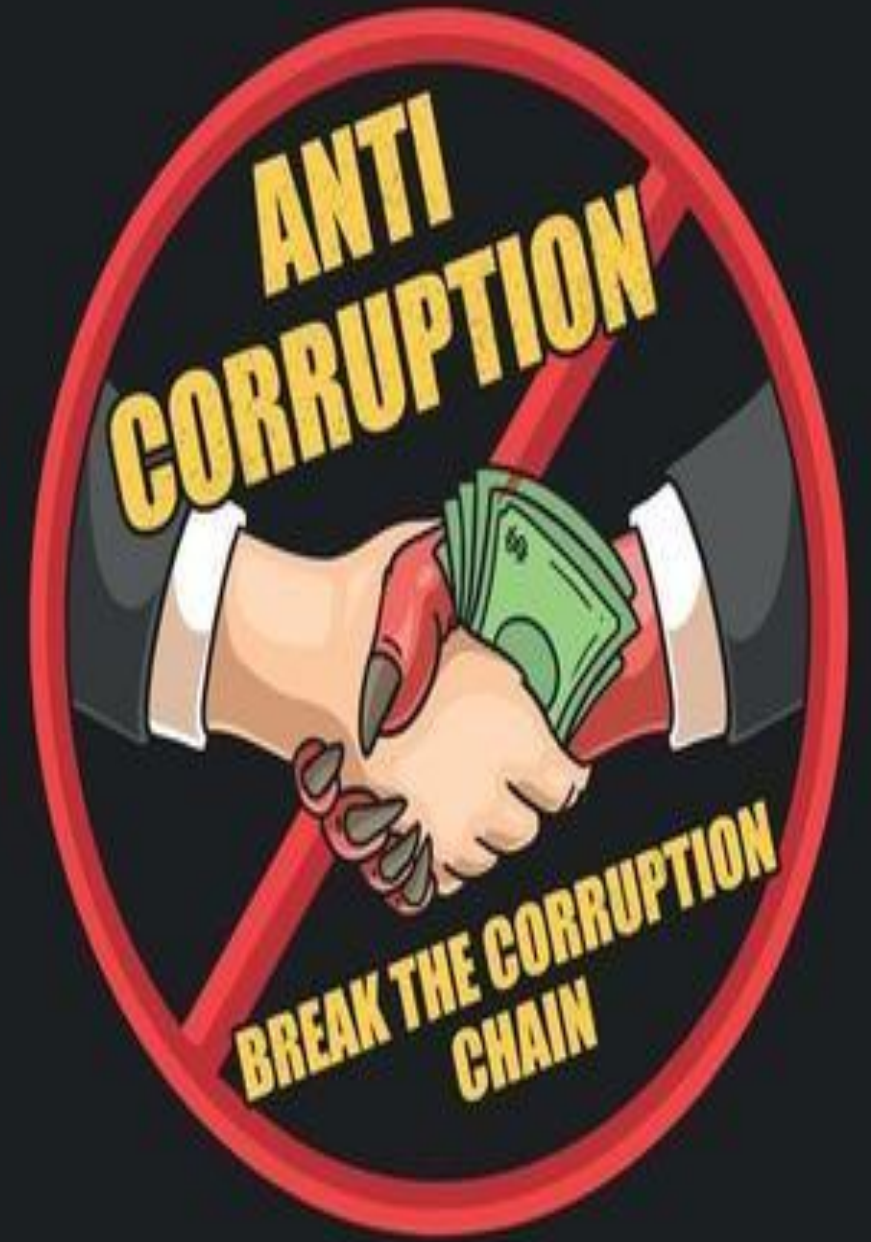
Крађа милијарди долара из државне инвестиционе компаније. Бивши премијер Наџиб Разак оптужен за корупцију.

2

Корупција у Украјини (2010-2014)

Масовно подмићивање и присвајање државних средстава током владавине Виктора Јануковича.

Ови случајеви показују како корупција може да утиче на економију и политичку стабилност једне земље.

Примери корупције на локалном нивоу у Србији

1

Јовањица (2019)

Производња и дистрибуција канабиса на фарми у близини Београда. Умешани бивши државни функционери и полицајци.

2

Телеком Србија (2010-2015)

Злоупотреба службеног положаја ради личног богаћења. Сумњиве јавне набавке и уговори са приватним компанијама.

Ови случајеви показују да је корупција присутна и на локалном нивоу, у различитим секторима.

Надлежне институције за борбу против корупције у Србији

Агенција за спречавање корупције

Прати и спроводи законе о превенцији корупције, истражује сумње на корупцију и прати имовину јавних функционера.

Тужилаштво за организовани криминал

Истражује и процесуира озбиљне облике корупције, посебно када је корупција повезана са организованим криминалом.

Ове институције играју кључну улогу у откривању, спречавању и кажњавању корупције у Србији.

Међународни механизми за борбу против корупције

Уједињене нације (УН)

Конвенција против корупције позива земље да усвоје стриктне мере за спречавање корупције и сарадњу у борби против корупције.

Европска унија (ЕУ)

Антикорупцијска стратегија подстиче земље кандидате и чланице да развију механизме за спречавање и откривање корупције.

Међународни механизми су важни за координисање борбе против корупције на глобалном нивоу.

Механизми за спречавање корупције

Законодавство и регулативе

Закони о борби против корупције, јавним набавкама и други прописи прописују превенцију и санкције за корупцију.

Програм праћења јавних службеника

Мониторинг рада јавних службеника и јавних набавки, као и усмеравање на транспарентност у процесима доношења одлука.

Ефективна борба против корупције захтева сталну и доследну примену закона, јачање транспарентности и јавног надзора.

Политике и стратегије за спречавање корупције

- ❑ Принципи добре управе
- ❑ Законодавне и институционалне мере
- ❑ Улога транспарентности и јавних политика
- ❑ Значај ових елемената у изградњи ефикасног система за борбу против корупције и унапређење поверења грађана у институције

IM

Принципи добре управе

Транспарентност

Отвореност и доступност информација о одлукама, јавним набавкама и буџетима. Пример: Објављивање уговора на интернету.

Одговорност

Јавни службеници одговорни за своје поступке, подложни надзору и санкцијама. Пример: Систем извештаја и антикорупцијске канцеларије.

Ефикасност

Квалитетне и доступне јавне услуге. Пример: Дигитализација државних услуга за бржу обраду захтева.

Јавно учешће и правичност

1

Јавно учешће

Грађани учествују у доношењу одлука кроз јавне расправе. Пример: Консултације при доношењу закона.

2

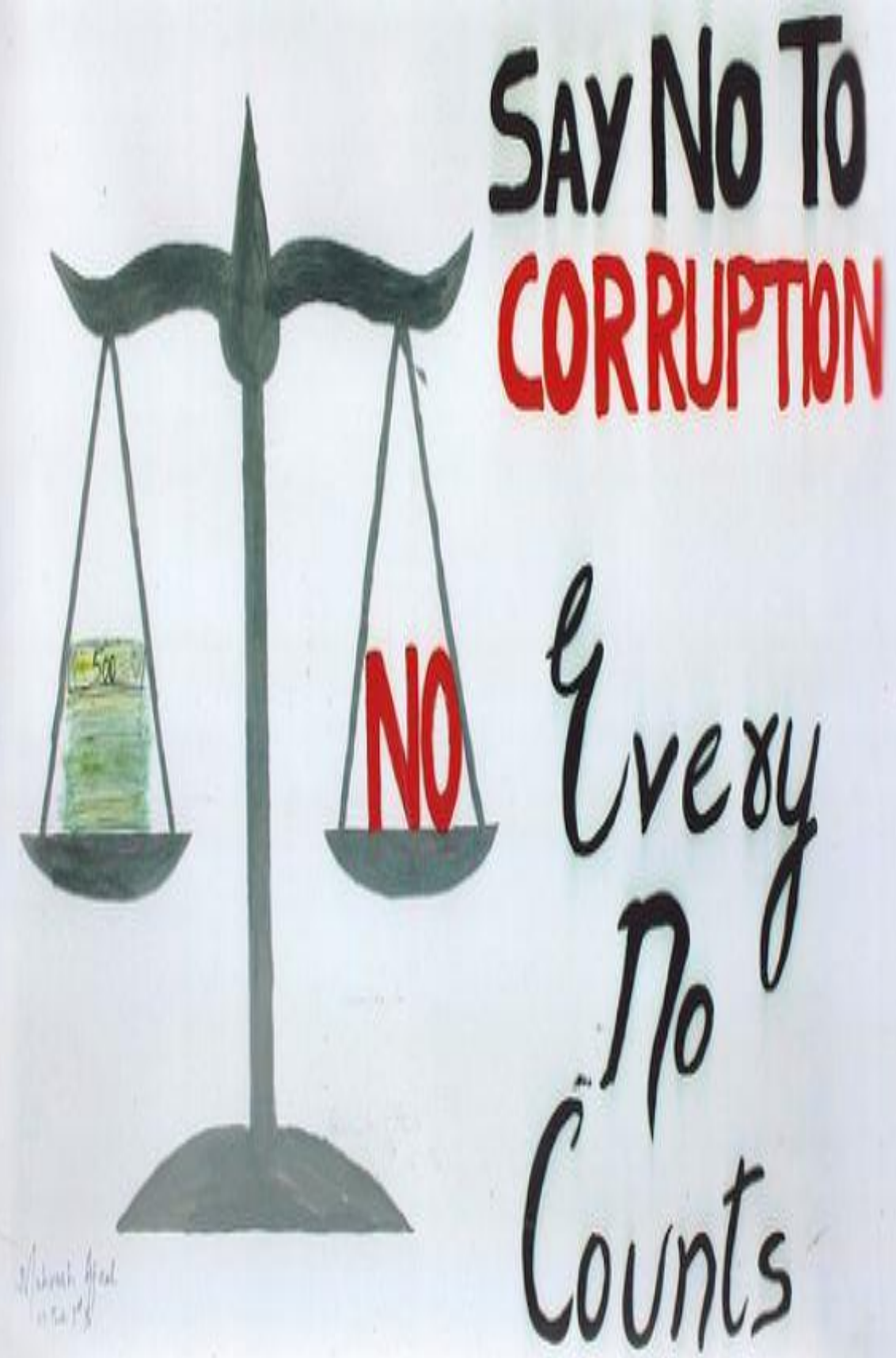
Правичност и једнакост

Све особе третиране једнако, без фаворизовања. Пример: Спречавање фаворизовања у јавним тендерима.

3

Законитост

Одлуке у складу са законом, подложне надзору. Пример: Правичан судски процес за осумњичене за корупцију.

Законодавне мере за спречавање корупције

Закони о борби против корупције

Регулишу откривање, истрагу и санкционисање коруптивних активности.

Пример: Закон о спречавању корупције.

Закони о транспарентности

Регулишу јавне финансије и буџетске процедуре. Пример: Закон о слободи приступа информацијама.

Антикорупцијске стратегије

Дефинишу приоритете и активности за спречавање корупције.

Пример: Национални антикорупцијски планови.

Институционалне мере за спречавање корупције

Агенција за спречавање корупције

Прати и примењује законе, мониторинг функционера, истражује корупцију.

Тужилаштво и судови

Процесуирају сложене случајеве корупције, посебно високих функционера.

Ревизорске институције

Преглед и ревизија јавних финансија, уочавање неправилности у трошењу.

Остале институционалне мере

1

Комисије за јавне набавке

Надзор јавних набавки, контрола процеса доделе уговора.

2

Омбудсман

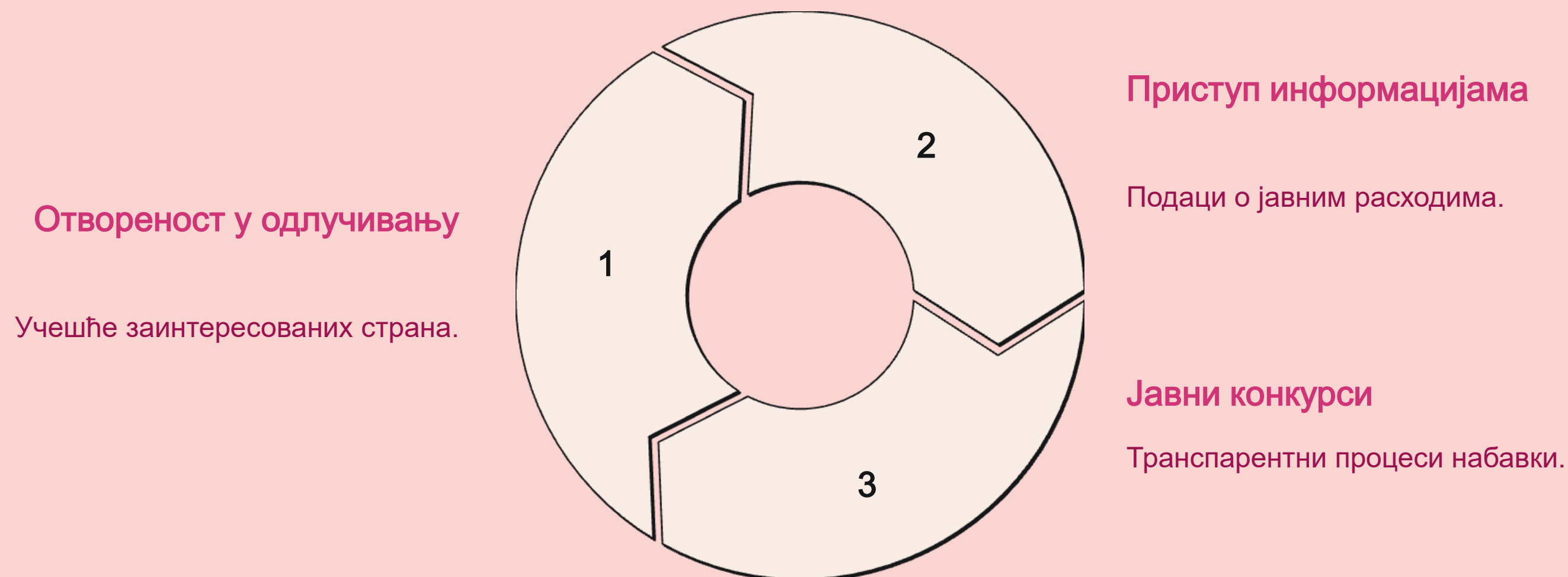
Прати права грађана, разматра жалбе на неправедно поступање.

3

Заштита узбуњивача

Осигурава безбедан механизам за пријављивање незаконитих активности.

Обавеза јавних органа за транспарентност

Транспарентност и надзор

1

Годишњи извештаји

Финансијски подаци о трошењу.

2

Контрола и надзор

Независна тела проверавају рад.

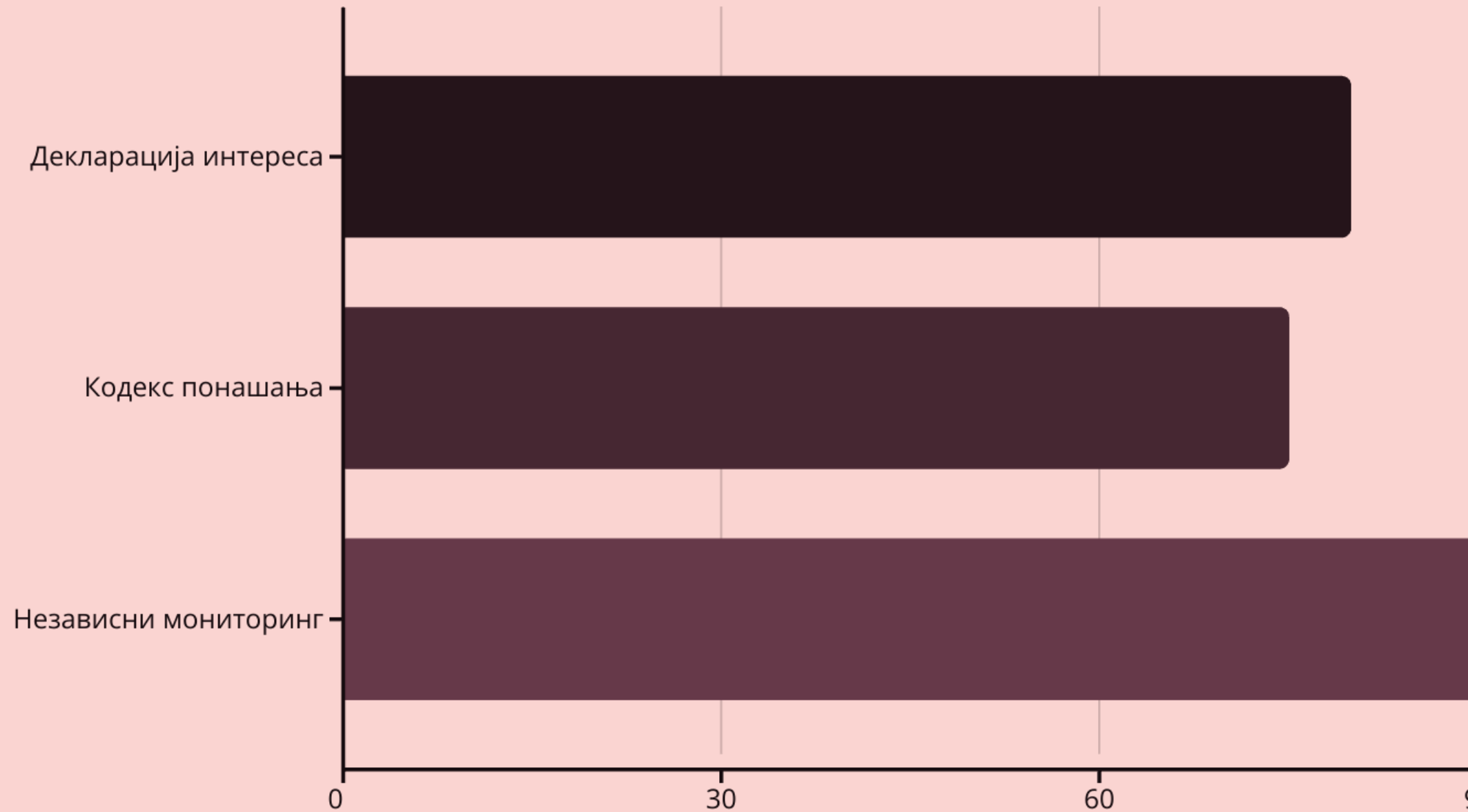
3

Заштита узбуњивача

Механизми за пријаву корупције.

Обавеза јавних органа за транспарентност је од суштинске важности за функционисање демократије и праведног друштва. Тиме не само да се спречавају корупција и злоупотребе, већ се и гради чврсто поверење грађана у институције.

Откривање и спречавање сукоба интереса

Сукоб интереса настаје када интереси јавног функционера могу бити у супротности са јавним интересом. Спречавање и откривање сукоба интереса је од пресудног значаја за очување интегритета јавних институција.

Методе за спречавање сукоба интереса

Декларација интереса

Јавни службеници објављују личне интересе.

Кодекс понашања

Смернице за јавне функционере.

Независни мониторинг

Институције прате сукобе интереса.

Етика и борба против корупције

- ❑ Етика и морал у борби против корупције
 - ❑ Развој етичког кодекса у организацијама
 - ❑ Обука запослених о етици и интегритету
 - ❑ Случај корупције "Савамала"
-
- Важност етичког понашања и транспарентности у свим аспектима пословања
 - Алати за препознавање и спречавање коруптивних радњи

IM

Развој етичког кодекса

Сврха и природа

Дефинисање сврхе и улоге кодекса у организацији. Треба да буде јасан и разумљив, пружајући основе за етичко и одговорно понашање.

Консултације

Укључивање свих нивоа организације у процес консултација како би се осигурала релевантност и прихваћеност кодекса.

Принципи и вредности

Јасно дефинисање етичких принципа као што су поштовање, транспарентност, одговорност, фер конкуренција и равноправност.

Регулисање етичких ситуација

Ethical
Decision Canry Process

1

Конкретне ситуације

Кодекс мора да покрије ситуације као што су сукоб интереса, примање поклона, тајност података, дискриминација и односи са клијентима.

2

Одговорности

Јасно дефинисање одговорности и последица за кршење етичких стандарда како би се осигурала примена кодекса.

3

Обука и едукација

Организовање редовне обуке за све запослене о етичким принципима кодекса и њиховој примени у свакодневном раду.

Мониторинг и ревизија кодекса

Систем праћења

Успостављање система за праћење примене етичког кодекса и обезбеђивање да кодекс остане релевантан и ажуриран.

Инклузивност

Кодекс треба да се ослони на вредности као што су инклузивност и равноправност, обезбеђујући поштовање права свих запослених.

Побољшање културе

Кодекс подстиче културу поштовања, одговорности и сарадње, што доприноси позитивном радном окружењу.

Обука запослених о етици

Разумевање принципа

Запослени морају бити упознати са основним принципима који воде организацију, као што су поштовање, транспарентност и одговорност.

Спречавање понашања

Обука треба да буде усмерена на превенцију ситуација које могу довести до корупције, фаворизовања и сукоба интереса.

Препознавање дилема

Запослени треба да науче како да препознају ситуације које укључују сукоб интереса или друге етичке изазове.

Етика и интегритет

**Најтраженија обука
од сада и онлајн!**

Ethics training

Структура обуке о етици

1

Увод у етику

Јасан увод у појам етике и интегритета у контексту организације, дефинисање етике и разматрање њене важности.

2

Кодекс етике

Упознавање са кодексом етике организације и како се он примењује у свакодневном раду, укључујући конкретне примере.

3

Ситуације из живота

Учење како да се разазнају етичке дилеме и како да се поступи у ситуацијама које укључују сукоб интереса.

Практичне вежбе и дискусије

1

Интерактивне компоненте

Радионице, групне дискусије и симулације које омогућавају запосленима да вежбају доношење етичких одлука.

2

Примена етике

Пружање алата и смерница како да се етички принципи примењују у свакодневном радном животу.

3

Изградња поверења

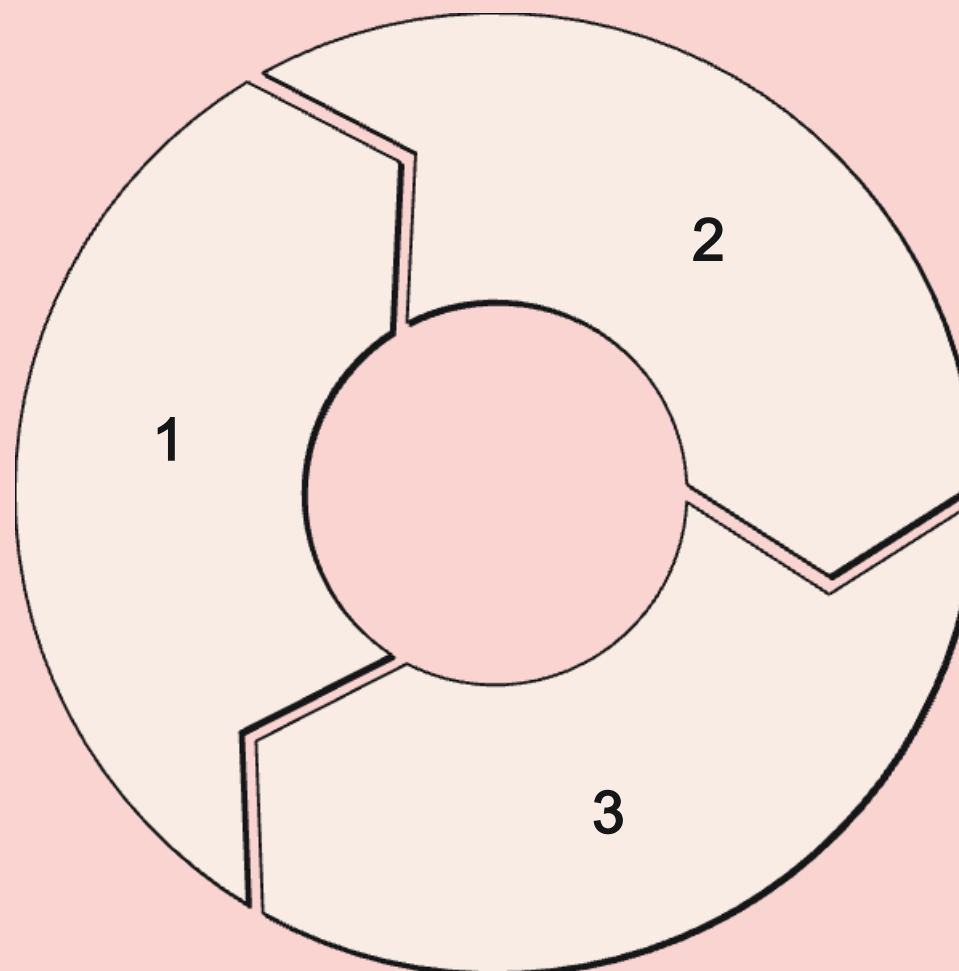
Наглашавање значаја транспарентности у свим аспектима рада и како понашања утичу на поверење.

Анализа случаја корупције: Савамала

Позадина случаја

Незаконито рушење објекта у београдском насељу Савамала у ноћи између 24. и 25. априла 2016. године.

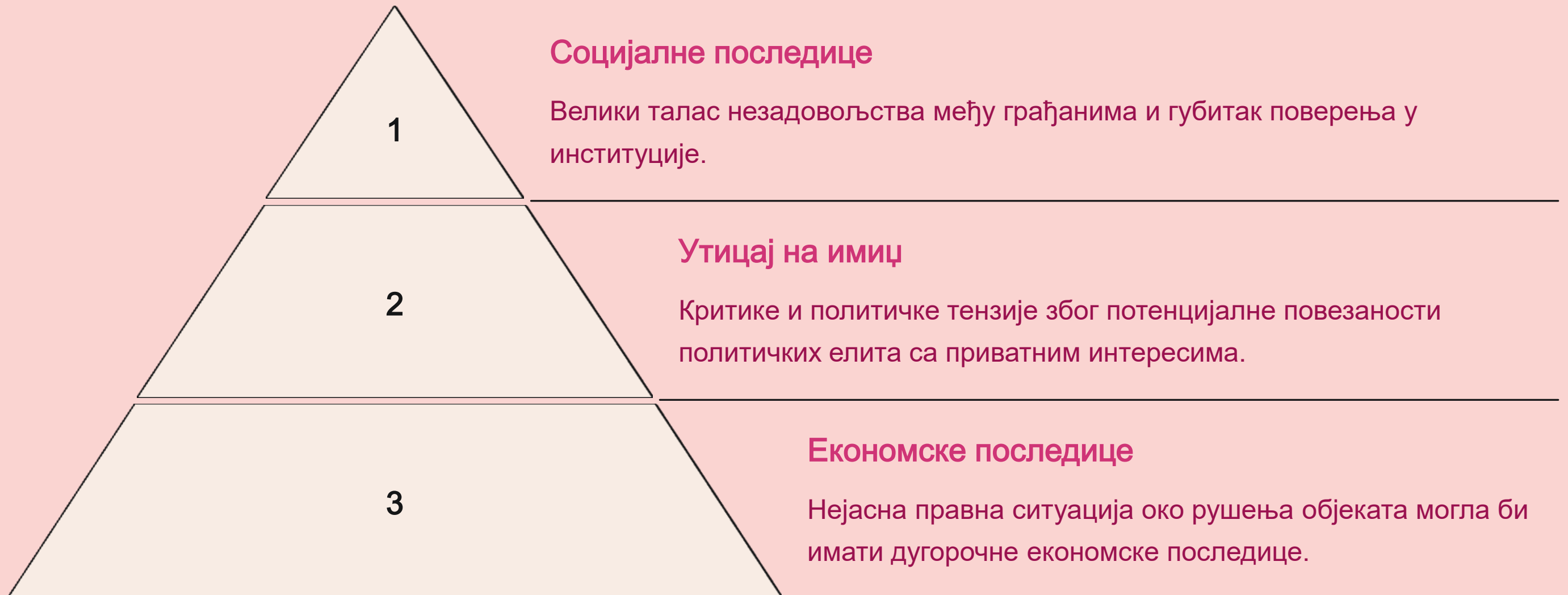
Кључни елементи

Незаконито рушење, ноћна акција, непостојање реакције власти и веза са инвеститорима.

Корупција и политика

Сумња да су у позадини стајали интереси политичких фигура и бизнис елита блиских власти.

Домети и последице случаја Савамала

Реакција јавности и медија укључивала је протесте грађана и медијску пажњу, али и недостатак транспарентности у истрази.

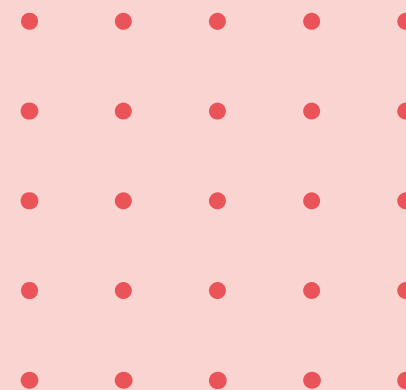

Закључак

Борба против корупције је предуслов за постизање стабилног и праведног друштва. Она је основа за развој економије, очување социјалне правде и унапређење квалитета живота свих људи. У том контексту, ова борба захтева сарадњу међу државама, институцијама и грађанима.

Кроз едукацију, транспарентност и јачање владавине права, можемо смањити корупцију и изградити праведније друштво. Сарадња међу државама, институцијама и грађанима је кључна за успех у овој борби.

Хвала на пажњи !

magenta.serbia@gmail.com

+381 63 8027 647

www.magenta.edu.rs

Овај пројекат се финансира преко Агенције за спречавање корупције, а средствима из буџета Републике Србије. Сви ставови и мишљења изнети током трајања овог пројекта не представљају нужно и ставове Агенције за спречавање корупције.